

ЧЕТВЪРТИ КОНГРЕС НА БЪЛГАРСКАТА КУЛТУРА

Светлият празник на славянската писменост и на българската култура — 24 май — бе сякаш най-добрата прелюдия към IV конгрес на българската култура, състоял се в София от 25 до 27 май т. г. Той имаше за цел да обобщи постигнатото и непостигнатото след Третия конгрес на културата, да очертае резултатите от този най-плодоносен период, с основание наричан „Златен век“ на социалистическата ни култура; и да набележи пътя за по-нататъшното ѝ развитие и извисяване.

Високото признание за съвременната българска култура се съдържаше в приветствието на ЦК на БКП:

„С чувство на голямо удовлетворение Централният комитет на партията отбелязва, че българската социалистическа култура се явява на своя четвърти конгрес с положителна, с радостна и оптимистична равностметка. Постигнатите завоевания са закономерно продължение на онези обновителни тенденции, които бяха извикани на живот от историческия Априлски пленум и създавайки ведра творческа атмосфера и широки възможности за развитие и осъществяване на народните таланти, доведоха до материалния и духовния разцвет на родината.

Главният и определящ белег на нашата културна действителност е непоколебимото единство и сплотеност на художественотворческата интелигенция около ленинската априлска линия на партията, около Централния комитет начело с другаря Тодор Живков, който има най-големи, изключителни заслуги за създаването, разработването и реализацията на априлската линия.

След Третия конгрес на културата се появили крупни произведения във всички области на изкуството. Културните интереси и художествените критерии на трудещите се и особено на младежта се извисиха и обогатиха. В художественото творчество и културната дейност в цялостния обществен живот на страната участвуват всички поколения творци. Непрекъснато се повишава ролята на художественотворческите съюзи и на социалистическата общественост в духовно-естетическия ни живот. Издигна се престижът на нашата култура в чужбина, както никога досега. Изобщо направи се значителна крачка напред в изграждането на културата на зрелия социализъм.

Когато оценяваме изминалия период и чертаем перспективите на духовното ни развитие, ние с дълбоко преклонение осъзнаваме отново колко органично днешният път на българската духовна култура е свързан с делото на една от най-ярките звезди на априлския небосклон на социалистическа България, на самоотвержената, кристално чиста и изключително надарена дъщеря на партията и народа — незабравимата Людмила Живкова. Физически тя вече не е между нас, но с обаянието и богатството на своята мисъл, с присъщата си целеустременост и изгаряща всеотдайност, със завещаните от нея новаторски идеи и начинания, намерили радушен прием у нас и в чужбина, тя ще присъствува на Четвъртия кон-

грес на културата, ще участва в бъдещия културен подем на страната, в духовното израстване на народа, в борбата за мирно сътрудничество и разбирателство между народите. С всичко това Людмила Живкова вгради себе си в пантеона на нашата национална социалистическа култура. Истинската признателност към нейните идеи и дело ще бъде тяхното по-нататъшно развитие и осъществяване в живота.“

В своя доклад „За по-нататъшен подем на българската социалистическа култура“ председателят на Комитета за култура Георги Йорданов се спря на хилядолетните традиции на националната ни култура като фундамент на нейното настояще. Нашата социалистическа култура в своя „Златен век“ е плод на ленинската априлска политика на партията в областта на изкуството и културата, подчерта той в първия раздел на доклада си „Културният подем и духовното богатство на социалистическа България — тържество на ленинската априлска политика на партията“. И това обуславя факта, че „дълбоките положителни изменения на културния фронт се превърнаха във фактор за социално-икономическия напредък на обществото и за комунистическото възпитание на народа.“

По-нататък Георги Йорданов разгледа — в следващия раздел, озаглавен „Социалистическата съвременност — главна насока на литературата и изкуството“ — основните задачи, стоящи пред съвременното ни социалистическо-реалистическо изкуство: пресъздаването на реалността на зрелия социализъм в творби, достойни по своята идейно-художествена извисеност за нашето общество. Именно оттук произтичат както постиженията, така и нерешените още задачи, подчерта той: „Художествената култура се обогати с нови значими творби, пресъздаващи динамичното ни време. Това се отнася за литературата, за изящните и приложни изкуства, за драмата и киното, за музиката и балета, за архитектурата и публицистиката.“

Не е трудно обаче да се види, че постигнатото не съответствува в пълна мяра на възможностите на нашия художествен потенциал, на повелите на времето, на потребностите на хората. Оттук произтича неудовлетворението от равнището и обхвата на творческото пресъздаване на живота. Оттук се ражда и жизнената необходимост проблемът за съвременната тема, за героя на нашето време да се осветлява от позициите на повишена високост, да се решава в неговата цялост и развитие.“

„Комунистическото възпитание, формирането на многостранно хармонично развита личност — главна цел на социалистическата култура — на този проблем се спря по-нататък Георги Йорданов. Той очерта стратегическите цели на нашето изкуство и култура, доминантата на тяхната социална функция като незаменимо средство в изграждането на новия живот и формирането на бъдещия човек. Именно в тази точка се фокусира и целият многообразен спектър на културния живот у нас — от различните конкретни инициативи до едно толкова крупно, получило световно признание и разпространение начинание като движението „Знаме на мира“.

Развитието на нашата социалистическа култура, новите задачи, които стоят пред нея, поставят като неотменно условие „Усъвършенствването на управлението на културните процеси — условие за по-нататъшното развитие на духовния живот“. В този раздел от доклада си Георги Йорданов се спря на тържеството на обществено-държавното начало в областта на културата и на ред проблеми, произтичащи от необходимостта от по-нататъшно усъвършенствване на управлението на културното развитие.

Разбира се, ролята и значението на нашето социалистическо изкуство и култура не се затварят само в националните рамки. Тъкмо напротив — културата е най-добрият посредник между народите в борбата им за мир и разбирателство, за сътрудничество и социален прогрес. „В нашето размирно и сложно време

социалистическата култура е носител на най-хуманните идеи, на най-светлите надежди на човечеството. Нейното миротворно призвание я превръща във фактор за духовно общуване на народите, за защита на човешката цивилизация от империалистическата военна заплаха“ — изтъкна в последния раздел „Социалистическата култура и мирът са неделими“ Георги Йорданов.

В трите конгресни дни се изказаха множество делегати — както на пленарните заседания, така и в отделните секции. И е трудно да се обобщи богатството от идеи, родено от този колективен форум на социалистическата ни култура. Но ако имаме пред вид задачите на съвременната ни литература, можем да цитираме думите на председателя на СБП Любомир Левчев.

„През целия свой досегашен, вече четвъртвековен априлски етап българската литература се развиваше с новаторски патос. Изпробвани и усвоени бяха, а понякога, трябва да кажем — преболедувани бяха почти всички модерни стилкови похвати на съвременния световен процес. Но българската литература за разлика от литературите на не една страна със самочувствие за духовно величие не напусна свещените свои реалистични традиции, не прегъна своя политически гръбнак и поради това не само не загуби, но увеличи неимоверно социалното си значение.“

И понеже равносметката винаги означава и ясно съзнание за непостигнатото, за предстоящите задачи, ще цитираме още малко:

„Болшинството от образите, които населяват нашите книги, не съответствуват на основните герои на живота, не са носители на главните проблеми на съзиданието. Не е разкрита в истинското си богатство шедрата душевност на днешната работническа класа — твореца на зрелия социализъм.“

„Ние сме дълбоко убедени, че българската литература, вярна на своята ботевска традиция, ще изпълни с чест светлата си задача.“